

West-Afrika zoekt industriële same

In de Senegalese hoofdstad Dakar wordt van 24 tot en met 27 november a.s. het Westafrikaans industrieforum georganiseerd. Het forum, dat thans voor de vijfde maal zal plaatsvinden, heeft tot doel de samenwerking te bevorderen tussen Europese en Afrikaanse bedrijven bij de ontwikkeling van industriële projecten in de zestien landen van de Westafrikaanse economische gemeenschap (Ecowas).

De samenwerking, die vooral gericht is op kleinschalige en middelgrote industriële projecten, kan bestaan uit joint ventures, het leveren van technische know how en uitrusting, alsmede het ter beschikking stellen van marketingfaciliteiten in buitenlandse markten.

Dit jaar zullen vooral projecten in de sectoren agro-industrie, metaalverwerkende industrie en bouwmaterialen worden besproken. De projecten zijn in samenwerking met het centrum voor industriële ontwikkeling (CID) in Brussel en de industriële ontwikkelingsorganisatie van de Verenigde Naties (Unido) te Wenen geselecteerd. Naast het CID en de Unido zijn de Ecowas, de EEG en de overkoepelende organisatie van Afrikaanse Kamers van Koophandel bij de organisatie van het forum betrokken. Behalve afgevaardigden van de genoemde organisaties zullen vertegenwoordigers aanwezig zijn van de regeringen van het merendeel van de Ecowas-lidstaten.

Ontmoetingsplaats

Behalve het bespreken van samenwerkingsmogelijkheden ten aanzien van de geselecteerde projecten, is het Dakar-forum vooral ook bedoeld als een ontmoetingsplaats voor Europese en Westafrikaanse zakenmensen en overheidsfunctionarissen voor het uitwisselen van ervaringen en ideeën. Via individuele gesprekken kunnen Europese zakenmensen zich op de hoogte stellen van de economische, politieke en industriële ontwikkelingen in de Ecowas-landen en de basis leggen voor verdere contacten. De organisatoren willen het karakter van het forum zo flexibel en open mogelijk houden om een maximale ruimte te creëren voor zakelijke initiatieven. Men is zich ervan bewust dat het industrialisatieproces in West-Afrika slechts goed van de grond kan komen wanneer dit wordt gedragen door particuliere ondernemingen. Financiële risico's kunnen worden besproken met vertegenwoordigers van banken en financieringsinstituten uit Europa en West-Afrika.

Tijdens het forum in 1980 (de bijeenkomsten vinden tweejaarlijks plaats) waren er ruim 260 vertegenwoordigers van ondernemingen en financiële instituten uit Europa in Dakar. Tezamen met Afrikaanse delegaties namen in totaal meer dan 500 mensen aan het forum deel. Er werden zo'n 160 voorstellen voor investeringsprojecten ge-

presenteerd. Van de thans 31 gerealiseerde projecten, stonden er 15 op de officiële lijst, terwijl er 16 tijdens het forum werden ontwikkeld. Van de EEG-landen waren vooral bedrijven uit België, Frankrijk, Italië, Nederland en West-Duitsland vertegenwoordigd.

Volgens Daldrup International Consultants BV te Vaals, die in opdracht van de EEG is belast met de organisatie van de Nederlandse deelneming aan het forum, is de Nederlandse belangstelling in voorgaande jaren relatief gering geweest. De delegaties uit Frankrijk, Italië en West-Duitsland waren aanmerkelijk groter. De oorzaak van de relatief geringe Nederlandse belangstelling schrijft Daldrup toe aan o.m. de onbekendheid met Afrika, de Franse invloed in West-Afrika en de vrees voor politieke ontwikkelingen in verschillende landen. Wat het eerste aspect betreft wordt het forum een uitstekende gelegenheid genoemd om meer kennis op te doen van de zestien Westafrikaanse landen. Over de Franse invloed wordt opgemerkt dat deze nog groot is, maar dat in verschillende landen die invloed wordt doorbroken. Erkend wordt dat de politieke stabiliteit in verschillende landen risico's met zich brengt. In het verleden zou echter zijn gebleken dat politieke ontwikkelingen niet altijd invloed uitoefenen op het economisch gebeuren. Er wordt op gewezen dat de zestien lidstaten van de Westafrikaanse economische gemeenschap met circa 150 mln inwoners in de toekomst bij een voortschrijdende ontwikkeling een omvangrijke markt gaan vormen. Om tegemoet te komen aan de behoefte van de naar verwachting in 1990 tot 200 mln mensen toegenomen bevolking stelt men zich in Ecowas in eerste instantie tot doel een eigen landbouw- en voedingsmiddelenindustrie op te bouwen. Om de eigen produktie te stimuleren zal voorrang worden gegeven aan binnen de gemeenschap geproduceerde produkten boven die van geïmporteerde produkten. Langs die weg wil men niet alleen werkgelegenheid creëren maar ook de buitenlandse investeringen bevorderen. Daarnaast beschikken verschillende landen over mineralen, die met behulp van westerse ondernemingen tot ontwikkeling kunnen worden gebracht. Bij de vestiging van kleinschalige en middelgrote projecten wordt vooral aan locaties buiten de stedelijke centra gedacht, om meer evenwicht te krijgen in werkgelegenheid tussen stedelijke gebieden en het platteland. Dergelijke projecten kunnen op speciale financiële steun rekenen.

Nederlandse handel

De Nederlandse handel met Tropisch Afrika (continentaal Afrika bezuiden de Sahara) is nog steeds bescheiden van omvang. Dit geldt

Derde Wereld, in de periode daarna slechts een kwart. De resterende driekwart van de kapitaal-export wordt thans gericht op Oeso-landen.

Franse invloed

K. de Jonge komt in het boek „De smalle marge van de onafhankelijkheid” tot de conclusie dat hoewel Frankrijk door het Verdrag van Yaoundé gedwongen werd de vroegere Afrikaanse koloniën open te stellen voor andere EEG-landen, het toch weinig van zijn dominante marktpositie heeft behoeven af te staan. In de laatste tien jaar importeerden de Franssprekende landen in Afrika nog steeds de overgrote meerderheid van de benodigde industrieproducten uit het oude moederland. Bovendien is Frankrijk er volgens De Jonge in geslaagd het grootste deel (42%) van de hulp die de EEG aan de geassocieerde landen in Afrika uit het Europees Ontwikkelings Fonds biedt, via zijn bedrijfsleven te laten verlopen. De Jonge wijst erop dat het nog niet duidelijk is of en in hoeverre het Verdrag van Lomé (1975) dat de associatie met de EEG voor een veel groter aantal landen heeft opengesteld en het hulpverdrag drastisch heeft verhoogd, aan deze Franse dominantie afbreuk heeft gedaan. Er zijn evenwel aanwijzingen dat de greep van Frankrijk op de Afrikaanse markten nog steeds zeer groot is, zij het minder dan vroeger.

Het belangrijkste instrument van de Franse economische dominantie in zijn voormalige koloniën wordt, volgens De Jonge, gevormd door de zgn. zone franc. Dit is een monetaire zone waarin de Afrikaanse munteenheden zijn gekoppeld aan de Franse franc en waar een vrij betalingsverkeer bestaat. Elf landen van Frans Afrika zijn hierbij aangesloten, gegroepeerd rondom twee Afrikaanse banken. De zone franc wordt, aldus De Jonge, gekenmerkt door een extreem centralisme. Zo hebben de pseudo-Afrikaanse banken geen enkele macht, omdat de Banque de France de kredietverstrekking en de gelduitgifte volledig beheerst. Het vrije geldverkeer heeft, zo constateert de auteur, voor Frankrijk zelf grote voordelen: bij internationale transacties van landen uit deze zone krijgt de Franse schatkist de beschikking over meer deviezen, en winsten van Franse bedrijven kunnen vrijelijk worden overgemaakt naar het moederland. Dat de Afrikaanse autoriteiten nauwelijks de mogelijkheid hebben om een eigen beleid te voeren, bleek volgens De Jonge bij de devaluatie van de Franse franc in 1969, toen een deel van de lasten die zo'n maatregel met zich brengt, werd afgewenteld op Afrikaanse landen, zonder dat hierover overleg was gepleegd. Van de ene op de

andere dag zagen die landen door de koppeling van hun munteenheden aan de Franse franc, hun reserves verminderen en hun schuldenlast t.o.v. het buitenland toenemen.

Behalve via de zone franc heeft Frankrijk ook via zijn grote handelsmaatschappijen en olie- en mijnbouwondernemingen nog steeds een grote invloed op het economisch gebeuren in West-Afrika. Die invloed wordt gedragen en gestimuleerd via het politieke beleid en het cultuurbeleid van de Franse regering. Meer dan de helft van de Franse overheidshulp wordt besteed aan het betalen van het technisch en onderwijzend personeel.

Wat betreft de ontwikkelingshulp betekent De Franse invloed voor Nederland dat de hulp van ons land aan de ex-Franse koloniën alleen kan plaatsvinden binnen het kader zoals dat groten-deels door Frankrijk wordt aangegeven. Volgens De Jonge zijn pogingen van Nederlandse zijde om een eigen, progressieve koers in de ontwikkelingssamenwerking in te slaan, regelmatig stuk gelopen op de dominante afhankelijkheidsstructuur, die de relatie van deze

In Denemarken weer regering

De uit vier partijen bestaande minderheidsregering van centrum-rechts in Denemarken is nog geen twee maanden nadat zij aan de macht kwam, in een diepe crisis geraakt naar aanleiding van haar bezuinigingsprogramma. De coalitie van conservatieven, de liberale venstre-partij, het centrum en de christelijke volkspartij heeft zaterdag a.s. in het parlement de steun nodig van de radicale partij en de rechtervleugel van de partij van de vooruitgang. Die partijen vragen in ruil voor hun steun belangrijke concessies ten aanzien van het bezuinigingsprogramma dat onder meer voorziet in een bevrozing van lonen en prijzen en aanzienlijke besnoeiingen in de sociale bijstand. De radicalen willen minder besnoeien in de openbare uitgaven. De andere partij eist een aanzienlijke belastingverlichting.

Terwijl premier Poul Schlüter vocht voor zijn noodprogramma en het voortbestaan van zijn kabinet, demonstreerden woensdag ten minste 75.000 beambten voor het parlement in Kopenhagen tegen de bezuinigingen.

Waarnemers twifelen er sterk aan of de premier aan de eisen kan voldoen en achten nieuwe vervroegde verkiezingen op 9 november mogelijk. De 53-jarige conservatieve premier was op 9 septem-

In maart volgend jaar heeft het Afrika Instituut van het Nederlands Centrum voor Handelsbevordering een opdrachtenreis gepland voor de Afrikaanse landen Zimbabwe, Kenia en Zambia. Voor Nederlandse bedrijven kunnen werkzaamheden worden verricht, zoals het zoeken naar en het leggen van contacten met agenten, importeurs of licentienemers. Ook kan een onderzoek worden gedaan naar de afzetmogelijkheden van een produkt en naar de leveringsmogelijkheden van fabrikanten en/of exporteurs in deze landen.

Naar verluidt overweegt de Economische Voorlichtingsdienst van het ministerie van Economische Zaken volgend jaar een handelsmissie te organiseren naar Kameroen.

niet alleen voor de absolute omvang van die handel, maar ook voor het Afrikaanse aandeel in die totale handel. In het door Wiardi Beckman Stichting samengestelde en onlangs door uitgeverij Bert Bakker uitgegeven boek „De smalle marge van de onafhankelijkheid. Opstellen over Afrika” heeft auteur H. Overbeek in het hoofdstuk „De Nederlandse economische betrekking met tropisch Afrika” een beeld gegeven van de omvang van de Nederlands-Afrikaanse handel. Hieruit blijkt dat in 1980 niet meer dan vijf procent van de Nederlandse invoer uit Afrika komt, terwijl nog geen drie procent van onze uitvoer naar dat continent gaat. Het beeld van de zeer ondergeschikte positie die Afrika in algemene termen inneemt in de Nederlandse in- en uitvoer, verandert enigszins wanneer wordt gekeken naar de Nederlandse handel met ontwikkelingslanden. Op basis van gegevens van het Internationale Monetair Fonds komt naar voren dat van de Nederlandse invoer uit ontwikkelingslanden ruim een vijfde afkomstig is uit Afrika, terwijl in 1980 ook ruim een vijfde van de uitvoer naar ontwikkelingslanden naar Afrika gaat. De grootste handelspartner is Nigeria. De Nederlandse uitvoer naar dat land bedroeg in 1980 \$ 931 mln, terwijl de invoer \$ 2,09 mrd was. Na Nigeria komen Zuid-Afrika (uitvoer \$ 262 mln; invoer \$ 187 mln), Ivoorkust (resp. \$ 117 mln en \$ 181 mln) en Kameroen (resp. \$ 71 mln en \$ 213 mln). Het grote belang van Nigeria wordt veroorzaakt door de olie-export. In 1980 voorzag Nigeria een vierde deel van onze oliebehoefte. Ook als afzetmarkt is Nigeria veruit het belangrijkste: circa vijftien procent van de Nederlandse uitvoer naar Afrika gaat naar Nigeria.

Het aandeel van Frans Afrika vertoonde in de periode 1963-1970

een sterke groei. Daarna wordt die groei wat minder. De associatiepolitiek van de EEG ligt hieraan ten grondslag. Bij de oprichting van de EEG in 1958 werden de meeste koloniën van de EEG-lidstaten opgenomen in een associatiesysteem dat na de onafhankelijkheid werd gecontinueerd middels de Conventies van Yaoundé. Enerzijds betekende dit dat met name West-Duitsland en Nederland een bijdrage gingen leveren aan de Franse en Belgische ex-koloniën, anderzijds kreeg de industrie van alle lidstaten van de EEG gelijkelijk toegang tot deze gebieden, die tot dan toe door het moederland waren opgenomen in een sterk protectionistische economische en monetaire unie. Na 1970, aldus H. Overbeek, raakte het effect van deze nieuwe marktopening grotendeels uitgewerkt, wat nog versterkt werd door de groei van de handel met Nigeria, waardoor de aandelen van alle andere delen van Afrika daalden. De handelsbalans tussen Nederland en Afrika vertoont een structureel tekort, dat in 1980 was opgelopen tot circa \$ 2 mrd: de invoer uit Afrika was twee maal zo groot als de uitvoer naar Afrika. Voor het overgrote deel komt dat tekort op rekening van de invoer van ruwe olie. Wordt de olie buiten beschouwing gelaten dan is er sprake van een overschot van circa \$ 1 mrd.

Volgens Overbeek is Afrika voor geen enkele exportsector in Nederland een buitengewoon belangrijke afnemer. Alleen de zuivelindustrie heeft in Afrika belangrijke klanten, maar het belang van deze sector in de gehele Nederlandse uitvoer (1,5%) is zeer klein. Belangrijk is Afrika als leverancier van grondstoffen, maar ook daar kan in het algemeen niet gezegd worden dat Nederland van Afrika afhankelijk is. Slechts op het terrein van olie-invoer speelt Nigeria een essentiële rol voor Nederland.

Voor zover daar gegevens over bekend zijn, werden de Nederlandse investeringen in Afrika in 1978 geschat op ongeveer f 850 mln, hetgeen slechts een aandeel van ongeveer anderhalf procent is in de totale Nederlandse investeringen in het buitenland in dat jaar. In de periode vóór 1968 lagen de Nederlandse investeringen in Afrika op een hoger niveau. In 1967 namen Nederlandse investeerders vijf procent van alle buitenlandse investeringen in Afrika voor hun rekening. Met name de positie van Nederlandse investeerders in Nigeria was opvallend.

Overbeek schrijft de dalende Nederlandse investeringen toe aan het feit dat er na 1968 een vrij radicale ommezwaai heeft plaatsgevonden in de geografische gerichtheid van de Nederlandse kapitaal-export. Ging tot aan het einde van de jaren zestig ongeveer driekwart van de Nederlandse investeringen in het buitenland naar landen in de

landen met Frankrijk kenmerkt.

Opgemerkt kan worden dat Nederlandse zakenmensen die het Dakar-forum willen bezoeken zeker rekening moeten houden met de Franse invloed in West-Afrika. Van de andere kant zijn er diverse landen binnen de Westafrikaanse economische gemeenschap, die een onafhankelijker koers willen varen en juist industriële samenwerking met bedrijven uit andere landen dan Frankrijk willen stimuleren. Negatieve factor voor investeringssamenwerking vormt ongetwijfeld de geringe koopkracht van de brede laag van de bevolking in diverse landen. In het trage industrialisatieproces van Westafrikaanse landen is buitenlandse steun evenwel onontbeerlijk. Nederlandse bedrijven zouden daaraan, waar mogelijk, een steentje moeten kunnen bijdragen.

M. P. A. Overdiep

(De zestien landen van de Westafrikaanse economische gemeenschap zijn: Benin, Gambia, Ghana, Guinee, Guinee-Bissau, Ivoorkust, Kaap Verde, Liberia, Mali, Mauritanië, Niger, Nigeria, Opper Volta, Senegal, Sierra Leone en Togo).

en dreigt gscrisis

ber de sociaal-democraat Anker Jørgensen opgevolgd die na negen maanden regeren moest aftreden toen oppositiepartijen steun weigerden aan belastingmaatregelen die deel uitmaakten van een economisch herstelprogramma.

Schlüter is de eerste conservatieve premier van het land in deze eeuw. De maatregelen die vorige week aan het parlement werden voorgelegd, omvatten aanzienlijke beperkingen van de openbare bestedingen en de sociale uitkeringen en opheffing van de loonindexering. De regering-Schlüter had als voornaamste taken het saneren van het Dkr 74 mrd bedragende tekort op de begroting 1983, het aflossen van de astronomisch hoge staatsschuld en het aanpakken van de werkloosheid. Denemarken heeft op het ogenblik 237.000 werklozen.

Finland

In Finland is premier Kalevi Sorsa er in geslaagd door een afspraak met twee communistische ministers en een socialistische minister het voortbestaan van zijn regering te waarborgen. De drie hadden zondag in een kabinetszitting tegen het besluit gestemd de Finse mark nog eens met 6% te devalueren.